

MEMÒRIES DE PASSIONS FATALS

ADOLF TOBEÑA

Els clínics han vist característiques tòxiques en alguns enganxaments passionals particularment intensos i parlen, amb asèpsia, d'addiccions al sexe o a l'amor romàntic segons predominin els aspectes gimnàstics o els espirituals de l'assumpte. Les memòries de plaer interpreten un paper formidable en totes les recaigudes deleroses, tant si el cuquet de la temptació l'engega una substància addictiva com un amant abrasiu i engolidor. Uns recercadors¹ de l'Albert Einstein College of Medicine, al Bronx novaiorquès, decidiren esbrinar com treballen els records en la seqüència que duu de la temptació a la represa addictiva, investigant-ho en animals. Primer van aconseguir convertir una colla de rates en addictes a la cocaïna (s'administraven infusions intravenoses d'1 mg/kg, amb regularitat, al cost de pitjar una palanca dispensadora), i després les sotmetien a una abstinència taxativa. Al cap de vint dies de frustració penitencial (i treball inútil) els animals abandonaven gairebé tots els intents per aconseguir la droga. A partir d'aquell moment començava l'experiment de debò: rebien estimulació elèctrica breu i molt suau, intracerebral, a través d'uns microelèctrodes que els havien implantat en diferents regions neurals abans que començara el cicle addicció/abstinència. La qüestió a resoldre era senzilla: reapareixerà la recerca infructuosa de droga (tornar a pressionar, emfebradament, la palanca inert) a base d'activar vies neurals associades al processament del plaer? L'estimulació directa amb dosis "fisiològiques" o accentuades en el feix medial del cervell anterior (MFB, el sistema nodal de la gratificació íntima que usa la dopamina com a neuroregulador preferent) no precipità la recaiguda. I tampoc no ho va fer l'estimulació d'àrees cerebel·losoles pertinents. En canvi, la inducció externa de ritmes fisiològics (theta, 8 Hz) en una zona de l'hipocamp (el subicle ventral), precipità abraonaments balders sobre la palanca que començaven poc després d'haver alimentat la "temptació" amb el formigueig procedent dels elèctrodes. Podem fer servir aquest llenguatge perquè la reinstauració delerosa (els anglosaxons han imposat el terme *craving* per a les urgències passionals), aparegué a base d'activar un dels racons cerebrals de la memòria i no pas en les zones dedicades al plaer directe. El subicle té connexions anatòmiques, però, amb el sistema dopaminèrgic de l'MFB i vet ací que ja tenim tancada l'anella: quan algun senyal (extern o intern) activa records de plaer

fondíssim, recent o llunyà, resorgeix l'anticipació enderiada i l'apetència incoercible mitjançant l'activació (glutamatèrgica, per cert) de la via subicle-MFB. De fet, en estudis ulteriors aconseguiren blocar la "recaiguda" pecadora, induïda elèctricament, mitjançant el tamponament selectiu de la neuroregulació glutamatèrgica. A banda d'obrir una nova via farmacològica per a la correcció dels deficiències addictius més recalcitrants, aqueixes dades apunten vers aplicacions insospitades. Som més prop, potser, d'oferir remeis als amants esclavitzats per les traces que les parelles irresistibles saben deixar durant les transaccions de pells, mucoses i llençols que fan el brou del comerç sentimental? Caldrà estudiar-ho, de seguida, en humans perquè hi ha reverberacions inacabables, no sempre festives, en la crònica literària i cinematogràfica de les seduccions fatals. Els canvis que aqueixa mena de novetats tecnològiques poden acabar introduint en les competicions amoroses ordinàries s'endevenen sensacionals. Però al marge dels trencacolls per als estudiosos del afers passionals, ja podem predir que les lletres dels boleros i les plasacions més subtils de la poesia amorosa aniran farcides de referències neuroquímiques.

1. S. R. VOREL et al. "Relapse to cocaine-seeking after hippocampal theta burst stimulation". *Science*, 292 (2001), pp 1.175-78.

Jan van Eyck: Eva (Políptic de Gant). Gant, Catedral de Sint Baafs. (Detall).